

... en eigenlijk die ook niet

Landbouwsubsidies

Er moet een einde komen aan het protectionisme in de landbouw. Liberalisering is goed voor arme boeren en houdt de VS koest.

door Hans Visser

In *Trouw* van woensdag 10 augustus valt dr. Harm Schelhaas de zgn. 'neoliberale hetze' tegen het Europese landbouwbeleid aan. Plak het woord 'neoliberaal' op je tegenstanders en ze staan in een hoek waar ze slechts na het vallen van de nacht en met het schaamrood op de kaken uit weg durven sluipen. Maar ben je meteen marktfundamentalist als je de landbouwprotectie wilt reduceren of afschaffen? Onzin. Ik wil dus Schelhaas' argumenten bestrijden zonder meteen dit etiket opgeplakt te krijgen.

Volgens Schelhaas stellen de landbouwsubsidies niet zo gek veel voor. Maar dat is maar hoe je het bekijkt: die tientallen miljarden die nu onder andere terechtkomen bij grote Franse en Italiaanse olijven- en tabaksboeren zou je ook kunnen besteden aan het milieu, aan medicijnen voor Afrika en om vluchtelingen op te vangen. Verder zijn de landbouwmarkten instabiel, zoals Schelhaas zegt. Maar juist liberalisering van de agrarische sector op wereldschaal kan die instabiliteit doen afnemen.

Wat betreft de aard van het agrarische bedrijf herhaalt Schelhaas het standaardverhaal van de sector dat het boerenbedrijf geheel anders is dan de rest van het bedrijfsleven. Het zijn veelal gezinsbedrijven die blijven doorwerken, ook als de productie reeds te groot is. Maar dat is niet anders dan in andere ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf. Het boerenbedrijf is gewoon mkb, en anders dan de duizenden

winkeliers en andere kleine ondernemers die elk jaar de strijd tegen de grote ketens moeten opgeven, kunnen boeren gebruik maken van uitkoopregelingen.

Een vast punt in de discussie is voorts het belang van de armste landen, die hoogstens beperkt voordeel hebben van liberalisering. Dat is waarschijnlijk correct, maar de arme landen die nu vrij toegang hebben tot de EU zullen toch op een andere manier steun moeten krijgen. Overigens kunnen armen in opkomende economieën wel profiteren van liberalisering. Als Braziliaanse suiker de Europese markt verovert, leidt dat tot meer werkgelegenheid in Brazilië en tot tevreden grote boeren die meer belasting betalen.

Tenslotte zijn er nog andere belangen gediend met een reductie van de agrarische protectie. De WTO-onderhandelingen zitten behoorlijk vast, juist op de agrarische protectie van de rijke landen. Als er geen doorbraak komt, is er een grote kans dat vooral de Verenigde Staten doorgaan met afsluiten van bilaterale handelsverdragen. Mag je raden wie daarbij zijn eisen doordrukt. Afgezien van de inefficiëntie, bureaucratie en corruptie die bilaterale handelsverdragen met zich meebrengen, gaan dan de Amerikaanse regels op het gebied van patentrecht (medicijnen!), auteursrecht en vrijheid van kapitaalverkeer gelden, in plaats van de soepeler WTO- respectievelijk IMF-regels. Bovendien kan gemakkelijk politieke volgzzaamheid afgedwongen worden: meestemmen met de VS, anders komt de toegang tot de Amerikaanse markt in gevaar.

De verdedigers van de protectionistische status quo in de landbouw moeten eens over de grenzen van de eigen bedrijfstak heen kijken en niet met de neoliberale boeman aankomen als de wereld juist schade ondervindt van het ondergraven van het liberale maar niet neoliberale handelssysteem dat mede door hun toedoen plaatsvindt.

Prof. dr. H. Visser is hoogleraar economie aan de Vrije Universiteit te Amsterdam.